

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології та соціальної роботи
Кафедра загальної та практичної психології

Кваліфікаційна робота
(магістра)

з теми: **«ПСИХОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЦІЛЬОВОЇ
ОРІЄНТАЦІЇ ПЕРФЕКЦІОНІСТИЧНОЇ ОСОБИСТОСТІ»**

Виконала: студентка 2 курсу
Ps1-M23z групи
спеціальності 053 Психологія
(заочна форма навчання)
Антонюк Віталія Тарасівна

Науковий керівник:
Данчук Юлія Петрівна,
кандидат психологічних наук,
доцент, старший викладач кафедри
загальної та практичної психології

Рецензент:
Логвіна Оксана Анатолівна,
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри загальної
та практичної психології

Кам'янець-Подільський – 2024 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРФЕКЦІЙНОСТІ ОСОБИСТОСТІ.....	9
1.1. Психологічні підходи до аналізу спрямованості особистості.....	9
1.2. Дослідження перфекціонізму в психологічній науці.....	15
1.3. Історичний розвиток концепції перфекціонізму.....	20
1.4. Структурні особливості перфекціонізму.....	29
Висновки до розділу 1.....	37
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЦІЛЬОВОЇ СПРЯМОВАНOSTІ ПЕРФЕКЦІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ.....	39
2.1. Умови організації та етапи проведення дослідження.....	39
2.2. Аналіз результатів дослідження факторів, позицій та компонентів формування цільової спрямованості перфекційної особистості.....	58
Висновки до розділу 2.....	71
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА, АПРОБАЦІЯ ТА АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ТРЕНІНГОВОЇ ПРОГРАМИ КОРЕКЦІЇ ЦІЛЬОВОЇ СПРЯМОВАНOSTІ ПЕРФЕКЦІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ.....	73
3.1. Концептуальні засади та апробація програми корекції цільової спрямованості осіб з перфекціонізмом.....	73
3.2. Емпірична оцінка ефективності психокорекційної програми, спрямованої на редукцію деструктивного перфекціонізму.....	76
Висновки до розділу 3.....	83
ВИСНОВКИ.....	86
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	88

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сама ідея прагнення до досконалості є однією з основоположних упродовж усієї історії людства, оскільки саме вона є провідним мотивом саморозвитку та соціального вдосконалення. Ідеалізація досконалості, або устремління до найвищих стандартів, стає для особистості орієнтиром, що формує її світогляд, впливає на самосвідомість і допомагає визначити власне місце у суспільстві. Це активує її розвиток та сприяє досягненню поставлених життєвих цілей. У сучасному суспільстві, де високий рівень конкуренції та культ успіху є домінуючими тенденціями, особистість часто прагне досягти найвищих показників у професійному та особистому розвитку, зважаючи на зростання вимог до працівника, популяризацію особистих досягнень та орієнтацію на індивідуальний успіх.

Ця ситуація стимулює науковий інтерес до феномена перфекціонізму та перфекційної особистості, що характеризується прагненням до ідеалів і включає низку мотивацій та очікувань щодо якості та результатів власної діяльності. Перфекціонізм розглядається як особлива риса, що обумовлює високі вимоги особистості як до себе та і до інших, орієнтацію на встановлення високих стандартів. Така характеристика може мати як позитивні, так і негативні наслідки для людини: з одного боку, вона мотивує досягати успіхів і сприяє нормальному функціонуванню, з іншого боку – викликає патологічне прагнення до досконалості, яке може призвести до психоемоційних порушень і зниження продуктивності.

У психологічних дослідженнях проблема перфекціонізму досліджується в різних контекстах: від обговорення самого поняття (Д. Бернс, А. Адлер, А. Маслоу, Д. Хамачек, М. Голлендер, К. Хорні) до концептуалізації структури та різновидів перфекціонізму (І. А. Гуляс, К. Дебровскі, В. Паркер, Л. Сільверман), а також розробки діагностичних інструментів для вимірювання цієї якості (Дж. Ешбі, Р. Слейні, Г. Флетт, П. Х'юїтт, Р. Фрост,). Науковці також приділяють увагу як позитивним, так і

негативним аспектам перфекціонізму (О. О. Лоза, О. К. Отто, В. Паркер, Л. Сільверман, Дж. Стоєбер, Р. Шафран), а також вивчають зв'язки між перфекціонізмом і психопатологічними проявами (А. Б. Холмогорова, Т. Ю. Юдєєва).

Актуальним у психології є також розгляд різних підходів до вивчення перфекціонізму, зокрема з точки зору дезадаптивності (Дж. Ешбі, Р. Слейні), дисфункціональності та функціональності (Л. А. Данілевич), а також його зв'язків з нарцисизмом (Н. Г. Гаранян, А. Б. Холмогорова), частковістю проявів чи глобальністю (О. І. Кононенко), невротичними рисами (І. І. Грачова, Д. Хамачек, К. Хорні) та схильністю до залежностей (Г. Флетт).

З огляду на різноманітність аспектів, пов'язаних з перфекціонізмом, важливим є не тільки загальне розуміння його природи та зв'язків з іншими психологічними феноменами, а й індивідуально-психологічні особливості перфекційної особистості. Зокрема, мало досліджено, як цільова спрямованість особистості співвідноситься з її прагненням до досконалості, що і визначило тему нашого дослідження: «Психологічні характеристики цільової орієнтації перфекціоністичної особистості»

Метою дослідження є теоретичне та емпіричне обґрунтування індивідуально-психологічних аспектів цільової орієнтації перфекціоністичної особистості та аналіз взаємозв'язку між параметрами перфекціонізму і її цільовими установками.

Для досягнення поставленої мети було визначено **такі завдання**:

- 1) здійснити теоретичний аналіз підходів до дослідження спрямованості особистості та феномену перфекціонізму;
- 2) розробити програму емпіричного дослідження та обрати відповідні методики для вивчення індивідуально-психологічних особливостей у перфекційної особистості;
- 3) провести діагностику з метою виявлення зв'язків між параметрами перфекціонізму та характеристиками спрямованості особистості;
- 4) створити, адаптувати та оцінити ефективність тренінгової програми,

спрямованої на зниження деструктивних проявів перфекціонізму та корекцію цільової спрямованості.

Об'єкт дослідження: перфекційна спрямованість особистості.

Предмет дослідження: індивідуально-психологічні характеристики особистості, схильної до перфекціонізму.

Гіпотеза дослідження: існує взаємозв'язок між рівнем перфекціонізму особистості та чинниками, що впливають на формування її цільової спрямованості. До таких чинників належать особливості темпераменту, локус контролю, особистісні риси, особливості професійної діяльності та соціокультурний контекст. При цьому корекція деструктивних проявів перфекціонізму здатна формувати альтруїстичну позицію, яка не просто спрямована на допомогу іншим, але й на повноцінний розвиток особистості. Така позиція сприятиме задоволенню базової потреби в безпеці, стимулюватиме розвиток потреб та сприятиме самореалізації особистості.

Теоретико-методологічна основа дослідження включає фізіологічні (П. К. Анохін, М. О. Бернштейн, І. П. Павлов, І. М. Сеченов) та діяльнісні (О. М. Леонт'єв, Б. Ф. Ломов, С. Д. Максименко, С. Л. Рубінштейн) загальнопсихологічні концепції для розуміння особистості; філософську спадщину (Г. Гегель, І. Кант); педагогічні ідеї (Б. Блум, А. С. Макаренко); структурно-функціональні погляди (Р. Акофф, Ф. Емері); структурно-системний (О. П. Саннікова), футурреальний (Я. В. Васильєв) та особистісно-діяльнісний (Л. К. Велитченко) підходи; основи теорій розвитку особистості (А. Адлер, Г. Айзенк, Дж. Голланд, Д. Келлі, Р. Кеттелл, А. Маслоу, К. Роджерс, Дж. Роттер, Б. Скіннер, Л. Фестінгер, З. Фройд, Е. Фромм, К. Юнг); наукові концепції перфекціонізму (А. Адлер, Д. Барнс, С. Блат, З. Фройд, Д. Хамачек, М. Холлендер, К. Хорні), зокрема типологічний (Н. Г. Гаранян, Л. А. Данілевич, К. Едкінс, О. І. Кононенко, О. О. Лоза, В. Паркер, Р. Фрост, А. Б. Холмогорова) та структурний (Г. Флетт, П. Х'юїтт) підходи; уявлення про перфекціонізм як чинник прокрастинації (С. В. Бикова, А. Тюркот, Р. Фрост), як ознаку обдарованості (М. Аддерхольд-Елліотт, Л. Сільверман) і як

важливий елемент професійної ідентичності (В. Д. Кузіна).

Методи дослідження включають як теоретичні, так і емпіричні підходи. Теоретичні методи (синтез, порівняння, узагальнення і систематизація) використовувались для узагальнення концепцій та теоретичних положень щодо спрямованості особистості. Емпіричні методи включають опитування, тестування, констатувальний та формувальний експеримент, а також психологічну діагностику і статистичну обробку отриманих даних. Кореляційний аналіз застосовувався для вивчення міжкомпонентних взаємозв'язків у цільовій спрямованості та особливостей її зв'язку з рисами перфекційної особистості. За допомогою факторного аналізу була визначена факторна структура психологічних особливостей спрямованості. Крім того, проводилася оцінка значущості розбіжностей у результатах за допомогою t-критерію Стюдента, а для якісного аналізу обробки даних використовувалися методи «асів» і «профілів».

Психодіагностичний комплекс методик для дослідження цільової спрямованості та перфекціонізму включав наступні інструменти: «Багатовимірна шкала перфекціонізму» П. Х'юїта та Г. Флетта, «Дослідження цільової спрямованості особистості», розроблене Я.В. Васильєвим, опитувальник «Рівень суб'єктивного контролю (РСК)» Роттера (адаптація Е. Ф. Бажин, Є. А. Голинкіна, А. М. Еткінд), особистісний опитувальник ЕРІ (за методикою Г. Айзенка), методику «Вивчення професійної спрямованості» Дж. Холланда, а також методику багатофакторного дослідження особистості Р. Кеттелла, опитувальник Міні-Мульт та Самоактуалізаційний тест Е. Шострома.

В емпіричному дослідженні взяли участь студенти обох статей, що навчаються на денній формі навчання (I-IV курсів) за спеціальностями «Психологія», «Соціальна робота» Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Загальна вибірка налічувала 60 осіб.

Наукова новизна: 1. Теоретичне обґрунтування та емпіричне вивчення психологічних особливостей спрямованості у перфекційних особистостей

проведено вперше. У межах дослідження розроблено теоретичну модель, що ілюструє взаємозв'язок між перфекціонізмом і цільовою спрямованістю. Ця модель пояснює, як виникають різні форми перфекціонізму (перфекціонізм, орієнтований на себе; перфекціонізм, орієнтований на інших; соціально приписаний перфекціонізм) та як вони проявляються з огляду на емоційні, когнітивні та поведінкові компоненти, а також позиції (єгоцентричну, раціональну, альтруїстичну) і фактори, що впливають на розвиток цільової спрямованості.

2. Розширення уявлень про взаємозв'язок між перфекціонізмом і цільовою спрямованістю: дослідження виявило, що поєднання певних компонентів і позицій визначає, чи проявляється перфекціонізм як конструктивна, чи як деструктивна риса.

3. Подальший розвиток концепції цільової спрямованості як основної психологічної властивості, що формується.

Практична значущість полягала у розробці системи методів та методик, призначених для аналізу цільової спрямованості та перфекціонізму. Емпіричні та теоретичні результати програми, спрямованої на зниження деструктивного перфекціонізму та корекцію цільових позицій, можуть використовуватися під час лекцій і практичних занять у рамках загальної та диференціальної психології, психології особистості, а також у психодіагностиці.

Апробація та впровадження результатів. Основні результати дослідження доповідались та отримали схвалення на таких міжнародних конференціях: на X Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми сучасної психології: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень молодих науковців» (м. Кам'янець-Подільський, 19 листопада 2024 р.); на X Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми експериментальної психології: досвід та перспективи» (м. Кам'янець-Подільський, 29 жовтня 2024 р.); V Міжнародна наукова конференція «Інноваційні тенденції сьогодення в сфері

природничих, гуманітарних та точних наук» (м. Житомир, 18 серпня 2024р.) та знайшли своє відображення у публікаціях автора.

Публікації. Антонюк В.Т. Психологічні характеристики цільової орієнтації перфекціоністичної особистості. *Комплексний підхід до модернізації науки: методи, моделі та мультидисциплінарність*: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції, 18 серпня 2024 р., м. Житомир, 2024. С. 4–5.

Антонюк В.Т. Дослідження психологічних особливостей цільової спрямованості особистості з перфекціоністичними рисами. *Традиційні та інноваційні підходи до наукових досліджень*: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції, 7 вересня 2024 р., м. Тернопіль, 2024. С. 5–7.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, висновків, та списку використаних джерел. Основний зміст роботи викладено на 87сторінках. Повний обсяг роботи складає 97 сторінок.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та подано результати дослідження психологічних характеристик цільової орієнтації перфекціоністичної особистості, спрямованого на вивчення її індивідуально-психологічних характеристик:

1. Визначено, що цільова спрямованість є ключовою психічною характеристикою, яка визначає мотиваційну сферу особистості й містить егоцентричну, раціональну та альтруїстичну позиції. Перфекціонізм трактується як прагнення до досконалості, що проявляється у схильності до встановлення високих стандартів.

2. Розроблено концептуальну модель взаємозв'язку між перфекціонізмом та цільовою спрямованістю, яка пояснює, як перфекціонізм (орієнтований на себе, на інших або соціально приписаний) може мати конструктивні чи деструктивні прояви, залежно від емоційного, когнітивного та поведінкового компонентів, а також від позицій особистості та факторів, які впливають на її цільову спрямованість.

3. За результатами діагностики встановлено, що основні цілі перфекціоністів належать до особистісної та навчально-професійної сфер. Орієнтовані на себе перфекціоністи (ПОС) демонструють егоцентричну позицію з фокусом на близьких та середніх цілях, тоді як орієнтовані на інших (ПОІ) дотримуються альтруїстичної позиції з фокусом на далеких цілях, а соціально приписані перфекціоністи (СПП) характеризуються середніми цілями в цільовій спрямованості.

4. Емпірично підтверджено кореляційні зв'язки між типами перфекціонізму та компонентами цільової спрямованості. Емоційний компонент виявив високий рівень нейротизму для всіх типів перфекціонізму, зокрема інтроверсії для ПОС та екстраверсії для ПОІ та СПП. Поведінковий компонент показав, що лише ПОС мають інтернальність (схильність брати відповідальність на себе), тоді як інші типи переважно екстернальні,

покладаючись на зовнішні обставини.

5. Факторний аналіз дозволив виділити п'ять факторів, які відображають основні аспекти перфекційної особистості: професійно-пізнавальну спрямованість, психопатологічні риси, інтернальність із раціональною позицією, самореалізацію та самовдосконалення, а також інтелектуальну мотивацію, що сприяє формуванню альтруїстичної позиції.

6. Індивідуально-психологічні особливості перфекціоністів включають як конструктивні, так і деструктивні риси, такі як схильність до депресії, паранояльності, іпохондрії, емоційної нестабільності, тривожності, нонконформізму, високого самоконтролю та інші.

7. Впроваджено програму тренінгових занять для зниження деструктивного перфекціонізму та корекції цільової спрямованості, спрямовану на розвиток навичок постановки далеких цілей, взаємодію з оточенням, регулювання емоцій та формування самоприйняття.

8. Після тренінгу спостерігалось зниження показників деструктивного перфекціонізму, збільшення кількості далеких цілей, підвищення рівня емоційного комфорту та стабілізації емоційних станів у перфекційних особистостей, що свідчить про формування альтруїстичної позиції.

Таким чином, дослідження показало, що програма тренінгу сприяла зниженню деструктивного перфекціонізму, підвищенню інтернальності та розвитку особистісної зрілості. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на вивчення соціально перфекціонізму, а також на аналіз вікових та гендерних особливостей цільової спрямованості перфекційних особистостей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ангеліс К. О. Проблеми розвитку особистісної рефлексії в підлітковому віці. *Проблеми загальної та педагогічної психології: зб. наук. праць Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України; за ред. С. Д. Максименка. 2006. Т. VIII, ч. 9. С. 6–12.*
2. Апішева А. Ш., Мейтарчан В. В., Ястребцова Н. І. Методика дослідження уявлень сучасних підлітків та юнаків про поняття «дружба». *Науково-методичне забезпечення психолого-педагогічного моніторингу особистісного розвитку інтелектуально-обдарованих старшокласників. Матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. Київ: Інст-т обдарованої дитини, 2015. С. 70–78.*
3. Бабчук М. ПЕРФЕКЦІОНІЗМ ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН. *Перспективи та інновації науки. 2022. № 10(15). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-10\(15\)-369-377](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-10(15)-369-377) (дата звернення: 28.11.2024).*
4. Бандура О., Єрмаков І. Процес самоактуалізації як механізм формування життєвої компетентності особистості. *Життєтворчий потенціал реабілітаційної педагогіки: роздуми над проблемою. Київ: [б. в.], 2002. С. 160–171.*
5. Бевз Г. *Соціально-психологічні та організаційні засади функціонування інституту замісної сім'ї: дис. ... д-ра психол. наук.: 19.00.05. Київ, 2014. 578 с.*
6. Белавіна Т. І. *Психологічні особливості міжособистісного сприймання в групах дівчаток-підлітків в умовах навчально-виховних закладів різного ступеня закритості: автореф. дис канд. психол. наук: 19.00.01. Харків, 1996. 23 с.*
7. Більшість українців вважають, що роль жінки у суспільстві визначається словами «краса» «слабкість». *Новости фонда Е. Пинчук від 21.02.2019. URL: <http://www.antiaids.org/about/fondnews/blshst-ukrancv-vvazhayut->*

IwAR1EUHEz5O7tsnHf9pZjoO1negs8cjxj56sg8uBkMkXDa7oPtTcH7BtZCcM

8. Блинова О. Особистісні чинники розвитку соціальних стереотипів. *Наукові записки Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України: зб. наук. праць*; за ред. С. Д. Максименка. Київ: Міленіум, 2006. Вип. 28. С. 67–73.
9. Богданова К., Голованова Т. Вплив засобів масової інформації на формування гендерної ідентичності у підлітковому віці. *Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства. Мат-ли Всеукр. наук.-практ конф.* Суми: Сумський держ. ун-т, 2016. С. 179–182.
10. Бондаревська І. О., Михайленко В. О. Теорія соціальних репрезентацій: актуальні напрями досліджень. *Вісник Одеського національного ун-ту. Психологія.* 2011. № 16. С. 24–30.
11. Борбич Н. В. *Формування соціальної компетентності студентів педагогічних коледжів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.05.* Луцьк, 2013. 247 с.
12. Боришевський М. Й. *Дорога до себе: від основ суб'єктності до вершин духовності: монографія.* Київ: Академвидав, 2010. 416 с. (Серія «Монограф»).
13. Боровцова М. Агенти становлення гендерної ідентичності особистості. *Соціальна психологія.* 2012. № 1/2. С. 128–136.
14. Бурлачук Л. Психодіагностика особистості: понятійний апарат та методи дослідження. *Психологія і суспільство.* 2014. № 4 (58). С. 85–103.
15. Вавілова А. С. Деструктивний перфекціонізм як чинник тривожно-депресивних патернів у підлітків : автореф. дис. ... канд. психол. наук. Київ, 2019. 20 с.
16. Васильчук І. В. Вплив засобів масової інформації на молодь. *Соціологія. Психологія. Соціальні комунікації. Зб. наук. праць студентів – членів проблемних груп Ін-ту соціології, психології та соціальних комунікацій*; голов. ред. В. Б. Євтух. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. Вип. 7. 200 с. С. 14–19.
17. Васютинський В. Психологічна стаття як дериват інтерсуб'єктних узалежнень. *Наукові студії із соціальної та політичної психології.* Київ,

2002. № 5(8). С. 71–81.

18. Вдовиченко О., Коломйіцев Г., Поденко А. СПОРТИВНИЙ ПЕРФЕКЦІОНІЗМ: КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ФЕНОМЕНУ. *Вісник ХНПУ імені Г. С. Сковороди "Психологія"*. 2021. № 64. С. 44–61. URL: <https://doi.org/10.34142/23129387.2021.64.03>

19. Власова О. І. *Психологія розвитку соціальних здібностей особистості в онтогенезі (повний онтогенез): наукова монографія*. Канада: Гамільтон, 2016. 377 с.

20. Волощук М. ПРОФЕСІЙНА ОРІЄНТАЦІЯ МОЛОДІ ЯК ОДНА З ВАЖЛИВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЗРОСТАННЯ ОСОБИСТОСТІ. *LES TENDANCES ACTUELLES DE LA MONDIALISATION DE LA SCIENCE MONDIALE*. 2020. URL: <https://doi.org/10.36074/03.04.2020.v3.03>

21. Галустян Ю. М. Деякі аспекти гендерної ідентифікації та соціалізації особистості. *Український соціум*. 2004. № 1(3). С. 7–13.

22. Гаркавенко З. О. *Гендерні особливості формування суб'єктивного образу учасників політичної взаємодії у молоді (на матеріалах політичної реклами): дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05*. Київ, 2006. 216 с.

23. Главацька О. Вплив батьківської сім'ї на гендерну соціалізацію сучасної молоді. *Науковий вісник Ужгородського ун-ту. Серія «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2017. Вип. 1(40). С. 55–59.

24. Горностай П. Гендерна соціалізація і становлення гендерної ідентичності. *Основи теорії гендеру: навч. посіб.* Київ: К.І.С., 2004. С. 142.

25. Горностай П. Життєві ролі та життєтворчість. *Наукові студії з соціальної та політичної психології*. 2002. Вип. 5(8). С. 81–91.

26. Горностай П. П. *Психологія рольової самореалізації особистості: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.05; Ін-т соціальної та політ. психології АПН України*. Київ, 2009. 429 с.

27. Горностай П. Рольова компетентність як умова гармонійності життєвого світу особистості. *Психологічні перспективи*. 2004. Вип. 6. С. 23–25.

28. Гресько В. В. Перфекціонізм та самоактуалізація як провідні чинники лікарської діяльності. *Актуальні проблеми психології. Психологія творчості*. 2016. Т. 12, вип. 22. С. 81–90.
29. Грішин Е. РЕЗИЛІЄНТНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ: СУТНІСТЬ ФЕНОМЕНУ, ПСИХОДІАГНОСТИКА ТА ЗАСОБИ РОЗВИТКУ. *Вісник ХНПУ імені Г. С. Сковороди "Психологія"*. 2021. № 64. С. 62–81. URL: <https://doi.org/10.34142/23129387.2021.64.04> (дата звернення: 28.11.2024).
30. Губа Н. О., Горбань Г. О., Мейке О. Д. ПЕРФЕКЦІОНІЗМ ЯК КОМПЕНСАТОРНА СТРАТЕГІЯ УНИКАННЯ СОРОМУ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ. *Journal of Modern Psychology*. 2024. № 2. С. 22–34. URL: <https://doi.org/10.26661/2310-4368/2024-2-3> (дата звернення: 28.11.2024).
31. *Гендерна абетка для українських медіа: посібник* / С. Котова-Олійник, Б. Стельмах, О. Ярош. Луцьк: Волинська мистецька агенція «Терен», 2013. 50 с.
32. *Гендерні дослідження: прикладні аспекти: монографія* / В. П. Кравець, Т. В. Говорун, О. М. Кікінеджи та ін.; за наук. ред. В. П. Кравця. Тернопіль: Навч. книга – Богдан, 2013. 448 с.
33. Діомідова Н., Коломійцев Г., Сусллова Н. СЕЛФІ-ЗАЛЕЖНІСТЬ, ПЕРФЕКЦІОНІЗМ ТА МОТИВАЦІЯ ФІЗИЧНОЇ АКТИВНОСТІ: ПСИХОЛОГІЧНІ КОРЕЛЯТИ ТА ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ. *Вісник ХНПУ імені Г. С. Сковороди "Психологія"*. 2022. № 67. С. 38–52. URL: <https://doi.org/10.34142/23129387.2022.67.02> (дата звернення: 28.11.2024).
34. Донець О. І. Особливості сприйняття власного тіла у жінок в юнацькому віці. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*. 2015. № 3. С. 150–157.
35. Дорокупля О. Психологічні аспекти образу жінки в рекламі. *Гендерна освіта – ресурс розвитку паритетної демократії. Збірка матеріалів наук-практ. конф.* Тернопіль, 2011. С. 442–443.
36. Дудар О. Вплив соціальних еталонів на міжособистісну перцепцію. *Молодий вчений*. 2017. № 5(45), травень. С. 204–207.

37. Дуткевич Т. В. *Дитяча психологія: навч. посіб.* Київ: Центр учбової літератури, 2012. 424 с.
38. Жарова Л. Макроекономічний вимір гендерної рівності. *Гендерний журнал «Я»*. №1. 2017 (42). С. 11-15
39. Журавльова Л. П. *Психологія емпатії*. Житомир: Видав. ЖДУ ім. І. Франка, 2007. 328 с.
40. Завада Т. Ю. Перфекціонізм як соціально-психологічна властивість особистості: позитивний і негативний аспекти. *Наукові студії із соціальної та політичної психології*. 2016. Вип. 38 (41). С. 51–63.
41. Заграй Л. Д. Гендерні моделі в уявленнях молоді. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Психологія*. Острого: Видав. Нац. ун-ту «Острозька академія», 2015. Вип. 2. С. 55–65.
42. Заграй Л. Д. Механізми засвоєння гендерних схем у підлітковому віці: соціально-конструктивістський погляд на проблему. *Вісник Одеського нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова. Психологія*. 2015. Т. 20. Вип. 4(38). С. 47–54.
43. Ізотова А. Вплив ЗМІ на гендерну соціалізацію та громадянську позицію дітей з сімей трудових мігрантів. *Збірник наукових праць Уманського держ. пед. ун-ту ім. Павла Тичини [голов. ред.: М. Т. Мартинюк]*. Умань: ПП Жовтий О. О., 2013. Ч. 1. С. 79–85.
44. Камінська О. Вплив типу гендерної поведінки на особливості самоставлення студентської молоді. *Наука і освіта*. 2017. № 9. С. 111–115.
45. Карпенко Н. А. Механізми міжособистісного сприймання. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна: зб. наук. праць*; голов. ред. М. М. Цимбалюк. Львів: ЛьвДУВС, 2011. Вип. 2. С. 15–28.
46. Кікінежді О. М. *Гендерна ідентичність в онтогенезі особистості: монографія*. Тернопіль: Навч. книга – Богдан, 2011. 400 с.
47. Кікінежді О. М., Кісь О. Б. *Формування гендерної культури молоді: науково-методичні матеріали до тренінгової програми: навч. посіб.* Тернопіль: Навч.книга – Богдан, 2006. 160 с.

48. Коваленко А. Б. Розуміння іншої людини як творчий процес. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки: зб. наук. праць Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка*. Київ: Логос, 2011. Т. 1: Методологічні проблеми психології. Психологія творчості. С. 59–67.
49. Корабльова Н. С. *Багатомірність рольової реальності: соціально-філософський аналіз: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філос. Наук:09.00.03.* Харків: ХУВС, 2000. 31 с.
50. Коробанова О. Л. Рольове спілкування членів малої групи з різним статусом. *Наукові студії із соціальної та політичної психології*. 2011. Вип. 27. С. 41–49.
51. Костенко А. М., Світайло Н. Д. Соціокультурні аспекти реалізації жіночого потенціалу в бізнесі. *Філософія науки: традиції та інновації*. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка. 2010. № 1(2). С. 158–167.
52. Костіна Т. О. Дослідження провідного драйверу особистості юнацького віку. *Актуальні проблеми психології: Психологія навчання. Генетична психологія. Медична психологія: зб. наук. праць*. Київ, 2011. Т. 10. Вип. 19, ч. 2. С. 293–302.
53. Костюк Г. С. *Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості*. Київ: Рад. шк., 1989. 609 с.
54. Кремешна Т. Статус жінки в суспільстві як дзеркало його цивілізованості. *Політичний менеджмент*. 2004. № 3. С. 70–76.
55. Кутішенко В. П. *Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій): навч. посіб.* Київ: Центр учбової літератури, 2010. 128 с.
56. Лепіхова Л. А. Соціально-психологічна компетентність у цілеспрямованій поведінці особистості. *Практична психологія та соціальна робота*. 2006. № 2. С. 65–69.
57. Мазурін М. Гендер і ТБ: несвітоглядський підхід. *Газета «День»*. 2004. № 44. С. 9. URL: <http://day.kyiv.ua/uk/article/media/gender-i-tb-neievropeyskiy-pidhid>
58. Мирошнеченко А. Гендерні аспекти дитячо-батьківських відносин.

Кризи життєвого простору особистості, с ім'ї та соціальних інституцій. Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (м. Полтава, 15–17 лют., 2013 р.). Полтава: ПНПУ ім. В. Г. Короленка, 2013. С. 103–109.

59. Мойсеєнко А. О. *Місце засобів масової комунікації в процесі формування готовності населення України до діяльності в інформаційному суспільстві.* Київ: Ін-т журналістики, 2005. 136 с.

60. Моргун Я. *Гендерно-зумовлені психологічні особливості кар'єрного самовизначення особистості: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07.* Одеса, 2013. 225 с.

61. Москаленко В. В. *Соціальна психологія: підручник.* – вид. 2-ге виправл. та доп. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 688 с.

62. МОТИВАЦІЯ, ПЕРФЕКЦІОНІЗМ ТА ІНШІ ОСОБЛИВОСТІ ПСИХО-ЕМОЦІЙНОГО СТАНУ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ І НЕМЕДИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ / О. Венгер та ін. *Grail of Science.* 2023. № 32. С. 343–350. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.13.10.2023.064> (дата звернення: 28.11.2024).

63. Оксамитна С. *Міжгенераційна класова та освітня мобільність.* К.: НаУКМА ; Аграр Медіа Груп, 2011. 287 с.

64. Орбан-Лембрик Л. Е. Компетентність особистості як соціально-психологічний феномен. *Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія.* Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ, 2007. Вип. 12, ч. 1. 241 с.

65. Пастрик Т. Психодіагностика емоційної експресивності у наукових дослідженнях: об'єктивний рівень ставлення родини чи суб'єктивне переживання?. *Теоретичні і прикладні проблеми психології.* 2022. № 2(58). С. 160–170. URL: <https://doi.org/10.33216/2219-2654-2022-58-2-160-170> (дата звернення: 28.11.2024).

66. Плетка О. Т. Вивчення гендерних стереотипів студентської молоді. *Наукові записки Інституту психології ім. Г. Костюка АПН України; за ред. С. Д. Максименко.* Київ: Главник, 2005. Т. 3, вип. 26. С. 374–377.

67. Плетка О. Т. Гендерні ролі: особливості прояву у

драматерапевтичному просторі тренінгу. *Соціально-психологічні особливості професійної діяльності працівників соціальної сфери: виклики сьогодення: матеріали VII Всеукр. наук.- практ. конф.(м. Київ – Мелітополь, 27–29 трав., 2016)*. Київ: Ун-т «Україна», 2016. С. 74–83. *Психологічний словник* / за ред. В. І. Войтка. Київ: Вища шк., 1982. 214 с.

68. *Психологія життєвої кризи* / відп. ред. Т. М. Титаренко. Київ: Агропромвидав України, 1998. 348 с.

69. Раджабова С. Ш. До питання феномену ідентифікації. *Науковий часопис Національного пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія 12. Психологічні науки: зб. наук. праць*. Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2005. Вип. 8(32). С. 84–88.

70. Савіна М. Статеворольовий дискурс як засіб формування особистості. *Соціальна психологія. 2009. № 4*. С. 141–147.

71. Семиченко В. А. *Психологія емоцій*. Київ: Магістр-S, 1998. 128 с.

72. Семчук С. Вплив образів гендерної реклами на соціалізацію дітей дошкільного віку. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди»: наук.-теорет. зб.* Переяслав-Хмельницький, 2008. Вип. 14. С. 224–226.

73. Седенкова Р. В. Соціальна та професійна компетентність студентської молоді: властивості, компоненти, зв'язок. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського нац. ун-ту імені Івана Огієнка. Серія: Соціально-педагогічна. 2015. Вип. 24*. С. 173–185.

74. Слободянюк А. В., Філатова К. С. Сучасна жінка: соціально-психологічний портрет. *XLV НТКП ВНТУ. 2016. № 3*. С. 189–192. URL: <http://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/10504>

75. Смысловиттєві орієнтація та самоактуалізація особистості: огляд наукових парадигм / І. Родченкова та ін. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*. 2023. № 1(60) 2023. С. 98–110. URL: <https://doi.org/10.33216/2219-2654-2023-60-1-98-110> (дата звернення: 28.11.2024).

76. Сошина Ю., Михайленко О. ПСИХОДІАГНОСТИКА РОЛЬОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ. *Перспективи та інновації науки*. 2022. № 5(10). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-5\(10\)-116-125](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-5(10)-116-125) (дата звернення: 28.11.2024).

77. А.Е. М., R.O. B., A.S. S. Perfectionism as a phenomenon of personal development of a modern student. *Insight: the psychological dimensions of society*. 2021. No. 6. P. 11–27. URL: <https://doi.org/10.32999/2663-970x/2021-6-2> (date of access: 28.11.2024).

78. Сhepurna H. L. РОЗВИТОК УЯВЛЕНЬ ПРО ПЕРФЕКЦІОНІЗМ У ПЛОЩИНІ СОЦІОГУМАНІТАРНОГО ЗНАННЯ. *SOCIAL WORK ISSUES: PHILOSOPHY, PSYCHOLOGY, SOCIOLOGY*. 2019. № 1(13). С. 79–86. URL: [https://doi.org/10.25140/2412-1185-2019-1\(13\)-79-86](https://doi.org/10.25140/2412-1185-2019-1(13)-79-86) (дата звернення: 28.11.2024).

79. Chudakova V. Psychodiagnostics is a key tool in the implementation of competence-oriented learning of a competitive personality in the context of the innovative activities of the new Ukrainian school. *Education and development of gifted personality*. 2019. No. 1. P. 63–69. URL: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2019-1\(72\)-63-69](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2019-1(72)-63-69)

80. Grubi T., Sereda O. КОНЦЕПТ «ПЕРФЕКЦІОНІЗМ» У СВІДОМОСТІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПЕРСОНАЛУ ВИЩОЇ ШКОЛИ. *Psycholinguistics in a Modern World*. 2020. Т. 15. С. 63–67. URL: <https://doi.org/10.31470/10.31470/2706-7904-2020-15-63-67>

81. Grubi T., Sereda O. КОНЦЕПТ «ПЕРФЕКЦІОНІЗМ» У СВІДОМОСТІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПЕРСОНАЛУ ВИЩОЇ ШКОЛИ. *Psycholinguistics in a Modern World*. 2020. Т. 15. С. 63–67. URL: <https://doi.org/10.31470/2706-7904-2020-15-63-67>

82. Kalmykova L., Kharchenko N., Mysan I. PSYCHODIAGNOSIS OF THE CHILD'S SPEECH GIFTEDNESS THROUGH GOAL-SETTING PROCESSES OF SPEAKING AND AUDITING. *Education and Development of*

Gifted Personality. 2021. No. 3(82). P. 44–51. URL: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-3\(82\)-44-51](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-3(82)-44-51)

83. Virna Z., Lazko A. Constructive Perfectionism of a Future Nurse: Concept and Empirical Verification. *Psychological Prospects Journal*. 2016. Vol. 28. P. 10–21. URL: <https://doi.org/10.29038/2227-1376-2016-28-10-21>

84. Zavada T. БАТЬКІВСЬКИЙ ПЕРФЕКЦІОНІЗМ ЯК ЧИННИК ПЕРФЕКЦІОНІЗМУ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ. *PSYCHOLOGICAL JOURNAL*. 2016. Т. 3, № 1. С. 65–73. URL: <https://doi.org/10.31108/1.2016.1.3.6>